

φτερούγια της και στη σκηνή, όπως τα είχε απλώσει ίσα με τότες και σ' άλλα είδη του λόγου. Ο Ίδιος Άθροπος που έγραφε χρονογράφημα, είδηση, πολιτικό άρθρο, έγραφε και δράμα. Και το αποτέλεσμα; Δεν ξέρουμε αν τα κατάφερε στο χρονογράφημα, στην είδηση, στο πολιτικό άρθρο, μα βέβαιο είναι πως στο δράμα τίποτα δεν έλεγε, γιατί δεν ήξερε που να πατήσει, που να σταθή και πως να κοιτάξει τη ζωή για να βγάλει την Τέχνη. Όλα τα έβλεπε μέσο από το θαμπό φακό της δημοσιογραφικής συμπερονοτολογίας κ' επιπολαιότητας.

Σε τέτοια κατάσταση βρήκε τη θεατρική μας φιλολογία ο φτερινός Άβερύφειος δραματικός άγωνας, που ένας από τους όρους του έιτανε ν' ανεβάζουνται στη σκηνή τα έργα. Κ' έτσι παιχτήκανε σ' όλη την καλοκαιριάτικη θεατρική περίοδο τριάντα πρωτότυπα ελληνικά έργα γραμμένα από άλλους τόσους συντάχτες, άρχισυντάχτες και πωρισυντάχτες της φημεριδογραφίας μας, έξον δυό η τρεῖς. Τι έιτανε τα περισσότερα απ' αυτά τα έργα έιδανε οι άναγνώστες του «Νουμά» στις σχετικές μας κριτικές σημειώσεις. Όσοι δέν αναφέραμε έιτανε κατώτερα από τ' άλλα και μερικά έιτανε ίσα στην άξιμ μ' αυτά που χτυπήσαμε, τα χοντροκομμένα και τα βαρβαρότεχνα, που τα χτυπήσαμε μόνο και μόνο επειδή βγαίνανε με άξιωση για άριστουργήματα. Κι αν πολλά απ' αυτά τα έργα δέν είχανε σύγκριση με τα παλιά της μακαρονικής εποχής, είναι γιατί ή σκηνή ξεκαθαρίζει πολλά ελαττώματα, δίχως όμως και να χαρίσει προτερήματα σ' όσους δέν πισκίζον απ' άλλοθε να τ' άποχτήσουν.

Και θα λέγαμε πως όλ' αυτά στέκονται σάν κάτι άσήμιαντο για το μέλλο που είναι όλο δικό μας, αν της θεατρικής μας τέχνης, που μπορούσε να προκόψη σε μās πολύ γλήγορα, της έλειπε ένας βραχνάς που της πιτα το στήθος και δέν της άφίνει λύτερη την άνάσα.

Όλος ο κοσμάκης διαβάξει στις φημερίδες πως κάθε καινούριο έργο είναι θάμα θαμάτων. Πηγαίνει στο θέατρο με την τέτοια πεποίθηση και αν το φυσικό του γούστο πανασιατή, όμως δέν μπορεί να φανή άσώφρονος με τους άλλους. Αυτοί που τα γράφουν, κάτι καλύτερα θα ξέρουν. Άρα το θάμα θαμάτων ο θεατής δέν είναι ικανός να το νοιώση και σκίβει το κεφάλι ταλανίζοντας τον έναντό του για την άμορφωσιά του, όσο που καταντā σιγά σιγά να παραδέχεται με τα σωστά του τα λογής λογής άνούσια κι άτεχνα θεατρογραφήματα. Με τέτοιον τρόπο το λοιπό διαστρέφονται όλοένα τα γούστα της κοινότητας μας, και με τέτοιον τρόπο άργοπερπατā κ' ή σκηνική μας τέχνη στον άνηφορικό της δρόμο.

Πως να χαράξει άληθινό ταλέντο, κι ά χαράξει πως να σταθή στην τέτοια σύχηση κι άποκλειστικότητα;

Και ή αίτία του κακού; Το τονίσαμε τόσες φορές ίσα με τώρα. Έλλειψη από μέρος του Τύπου φωτεινής κριτικής, που να οδηγā το κοινό, δυσκαλείοντάς το, στον ίσιο δρόμο που δέν είναι δά και τόσο δυσκολοξάνοιχτος. Μα τα σύνορα του Τύπου στον τόπο μας είναι συχισμένα με τα σύνορα της Τέχνης. Κι όσο δέν ξεκαθαρίζουν, πως να περιμείνουμε άλλαγή;

Έτσι βγαίνει άληθινός ο λόγος που είπαμε απ' αυτές τις στήλες έδω και δυό χρόνια («Νουμάς», άριθ. 322 του 1908), πως δηλαδή «ύστερα από το δύσκολο καινούριο Τυραννία προβάλλει στη λυτερωμένη Ελλάδα, ή τυραννία της δημοσιογραφίας. Της δημοσιογραφίας στην Τέχνη».

Ένα μάθημα μονάχι μπορούσε άπάνου σ' αυτό να δοθή με την εύκαιρία του Άβερύφειου. Οι κριτές του θα έπρεπε να μη δώσουν βραβείο σε κανέναν από τους φτερινούς κομπογιανίτες της θεατρικής Τέχνης. Σε χώρα που έχει συστηματικά άποκλείσει το πολύ λαϊκό κοινό από το θέατρο, αναγκάζοντάς το να περιορίσει την θεατρική του τάση στους λογής Καραγκιόζηδες που άγωνίζονται να του δώσουν πολύ άληθινότερα και ζωντανότερα ό,τι δέ βρίσκει εκεί που έπρεπε, θα έιτανε κρίμα οι παράδες του βραβείου να πεταχτούνε άδικα και παράλογα σε φεύτικες έπιτυχίες που τις δήμιούργησε το λιγιστό θεατρικό μας κοινό κεντριωμένο από Τύπο άνάξιο να βοηθήσει τη θεατρική μας προκοπή.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ

ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΟΥ

1) Συσταίνεται «Έκπαιδευτικός Όμιλος» με το σκοπό να ιδρύσει ένα Πρότυπο Δημοτικό Σχολείο στην Άθήνα και να βοηθήσει ν' αναμορφωθή, με τον καιρό, ή Έλληνική εκπαίδευση.

2) Μέσα για την έπιτυχία του σκοπού του θα μεταχειρίζεται ο Όμιλος διαλέξεις και έκδοση βιβλίων, έφημερίδας και περιοδικού.

3) Ο Όμιλος έχει έδρα του την Άθήνα.

4) Έδρται του Όμιλου είναι: οι Έφοροι του Προτύπου Δημοτικού Σχολείου και τα μέλη που ψήφισαν το Καταστατικό.

5) Τον Όμιλο τον διευθύνει έπιτροπή από έφτα Έδρταις. Τρεις απ' αυτούς είναι από τα μέλη της Έφορίας του Σχολείου.

6) Την Έπιτροπή την εκλέγουν με πλειοψηφία οι Έδρται κάθε τρία χρόνια, την Έφορία κάθε έξ.

7) Ἡ Ἐπιτροπὴ ὀρίζει ἀπὸ τὰ μέλη της Γραμματέα καὶ Ταμία.

8) Ὁ Ταμίας τοῦ Ὀμίλου εἶναι καὶ Ταμίας τοῦ Σχολείου καὶ ἀντιπροσωπεύει καὶ τὰ δύο σὲ κάθε χρηματικὴ τους ὑπόθεσι.

9) Σὲ κάθε συνεδρία τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν ἀπαρτία χρειάζονται τρία μέλη. Ἐνα ἀπὸ τὰ μέλη προεδρεύει καὶ διευθύνει τὶς ἐργασίες κάθε συνεδρίας.

10) Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀντιπροσωπεύει τὸν Ὀμιλο σὲ κάθε εἶδος σχέσι τοῦ καὶ φροντίζει γιὰ ὅλες τὶς ἐργασίες τοῦ Ὀμίλου, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Πρότυπο Δημοτικὸ Σχολεῖο, πὸ τὸ φροντίζει ἡ Ἐφορία του.

11) Τὰ μέλη τοῦ Ὀμίλου πληρώνουν πέντε δραχμὲς τὸ χρόνο.

12) Στὸ τέλος κάθε χρόνου ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ δημοσιεύῃ ἐκθεση τῶν ἐργασιῶν της καὶ τῆ λογοδοσία της.

13) Ἡ Ἐπιτροπὴ ὀρίζει ὡς ἰδρυτὴ ἕναν ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Ὀμίλου, κάθε φορὰ πὸ λείψῃ ἰδρυτῆς.

14) Τὸ Καταστατικὸ τοῦτο μπορεῖ ν' ἀναθεωρηθῇ ἀπὸ τοὺς Ἰδρυτὰς καὶ τὰ Μέλη μετὰ τὰ τρία πρῶτα χρόνια.

Ἀθήναι, Μάης 1910.

ΟΙ ΙΔΡΥΤΑΙ

Ἄπ. Ἀλεξανδρῆς, Α. Μαβίλης, Πέτρ. Ἀποστολίδης, Ν. Μανουρῆς, Περικλ. Ἀργυρόπουλος, Κ. Μελάς, Βλ. Γαβριηλίδης, Ἀλ. Μυλωνᾶς, Χρ. Γκόφας, Ἀλ. Πανταζῆς, Ἀλέκ. Δελμούζος, Ἀλ. Παπαναστασίου, Λουκ. Δελμούζος, Κ. Πασαγιάννης, Κωνστ. Δεμερτζῆς, Δ. Πετροκόκκινος, Ἀλ. Διομήδης, Θρ. Γ. Πενμεζᾶς, Ἰ. Δραγούμης, Χρ. Ράγκος, Ἰ. Θεοδοωρίδης, Δ. Ἰ. Σαράτσης, Ν. Καζαντζάνης, Μιχ. Στελλάκης, Π. Καραπάνος, Γ. Σωτηριάδης, Ἀνδ. Καραβίτσας, Κωνστ. Τοπάλης, Κωνστ. Κατοίμπαλης, Κ. Α. Τριανταφυλλόπουλος, Α. Ν. Κεφαλληνός, Μ. Τοιριμῶκος, Ἀρ. Κουρτίδης, Δημ. Φωκᾶς, Γ. Καφαντάρης, Φώτης Φωτιάδης, Κλέανδρος Β. Λάκων.

ΟΠΙΟΙΟΣ θησιάζεται γιὰ τὴν πατρίδα καὶ δουλέει γιὰ τὸ Ἕθνος, ὅποιος φανῇ μεγάλος, ὅποιος ἰψωθῇ, μῆτε πατέρα, μῆτε μάννα, μῆτε παιδιὰ, μῆτε φίλους πρέπει ν' ἀχῇ. Ἀλάκαιο τὸν παίρνει ἡ πατρίδα. Τὸν ἔχει μοναχὴ της, μὲ σιδερένιο χερὶ τὸν ἀρπάζει καὶ τὸν κάρνει δικό της—ἴσῃ μὲ τὸν τάφο καὶ παρέκει.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

«Σκέπτεται νὰ ἐνόσῃ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν εἰς ἓν, ὅπως ταῦτα διευθυνομένα ὑπὸ κοινοῦ ἐπιτελείου θρῶσιν ἐν συνδυασμῷ αἱ δύο στρατιωτικαὶ δυνάμεις τῆς χώρας.» Ἐφημ. «Σκρίπ» 14 Σεπτ. σελ. 4 στήλῃ 4.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ*

6.

ΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΙ ΜΑΣ Κ' Η ΓΛΩΣΣΑ

Σὲ προηγούμενο κεφάλαιο εἶπαμε πὸς γιὰ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας στὸ σχολεῖο εἶναι ἀνάγκη πὸ πλατιά νὰ μιλήσουμε. Μὰ γιὰ μᾶς τοὺς Ρωμιούς τὸ παιδευτικὸ ζήτημα εἶναι οὐσιαστικὰ καὶ ἀληθινὰ γλωσσικὸ προπαντὸς ζήτημα. Κι ἂ δὲν τὸ καλονοιώσουμε αὐτὸ ὅλοι, δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ καταφέρουμε καμιά παιδευτικὴ καλύτερηψῃ. Ὅσο ὑποφέρουμε νὰ βλέπουμε τὸ ἀπαίσιο φάσμα τῆς νεκρῆς καθαρεύουσας νὰ τριγυρνᾷ μέσα στὰ σχολεῖα μας, στὰ χαμένα πολεμοῦμε νὰ διορθώσουμε τὶς ἄλλες σχολικὲς μας ἑλλείψεις. Μᾶς λείπει τὸ πρῶτο, τὸ πὸ ἀναγκαῖο, τὸ ἀπαραίτητο ἐργαλεῖο τῆς παιδείας· κ' εἶναι φρόνιμο γι' αὐτὸ πρῶτα νὰ φροντίσουμε καὶ ὄχι γιὰ τᾶλλα, πὸ ὅσο σπουδαῖα καὶ ἐν εἶναι δὲν ἔχουν ἀκόμα γιὰ μᾶς μεγάλη σημασία. Δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ καμιά παιδευτικὴ πρόδοσι, ἂ δὲν ἀρχίσουμε ἀπὸ τὴν ἀρχή. Μὰ πρὶν ἐξετάσουμε τὸ σημερινὸ τῆς ἀγωγῆς μας ὄργανο, δὲν κρίνουμε ἄσκοπο νὰ δοῦμε τί συλλογιστήκανε καὶ τί γράψανε γι' αὐτὸ, ὅσοι δουλέψανε κάπως ἴσῃ μὲ τὸ τώρα γιὰ τὴ δημοτικὴ μας παιδεία.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς δασκάλους μας πὸ περνῶνε γιὰ μύστες τῆς παιδαγωγίας, ὅταν πρόκειται νὰ γράψουν ἢ νὰ διδάξουν γιὰ τὴ γλώσσα καὶ τὴ μεγάλη της σπουδαιότητα στὴν ἀγωγή τοῦ ἀνθρώπου, καταφεύγουνε στὰ γνωστὰ κωτοπένηρα σκέρτα κ' ἐπιχειρήματα. Συνήθως ἢ κάνουνε τὸ χοντρειδέστατο λάθος νὰ λογαριάζουνε τὴν καθαρεύουσα γιὰ μητρικὴ γλώσσα ἢ καταγίνονται νὰ προσφέρουνε καὶ αὐτοὶ τὶς ὑπηρεσίες τους στὴν ὑποστηρίξι τῆς χλισειπωμένης γνώμης, πὸς ἐμεῖς γιὰ ἱστορικοὺς κ' ἐθνικοὺς τάχα λόγους εἴμαστε δικαιολογημένοι πὸ ἔχουμε δύο γλώσσες, τὴ μητρικὴ, πὸ τὴν ξέρουμε καὶ δὲν εἶναι τάχα ἀνάγκη νὰ τὴ διδάχτομε καὶ πὸ θὰ εἴτανε ματασοπνία μαλιῶς νὰ τὴν ἀναπτύξουμε καὶ νερπῇ νὰ τὴ μεταχειριστομε γιὰ ὄργανο τῆς ἀγωγῆς μας, καὶ τὴν ἐπίσημη καθαρεύουσα πὸ σκοπὸς τῆς φοίτησῆς μας στὸ σχολεῖο εἶναι...νὰ τὴ μάθουμε. Ὅσοι ἔμως εἶδανε μὲ τὰ μάτια τους καὶ προσεχτικὰ μελετήσανε τί γίνεται παντοῦ καὶ διαβάσανε πόσο συντελεῖ στὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρώπου ἡ μητρικὴ λαλιά, θέλοντας νὰ σιδηράσουνε τὶς ἰδέες καὶ πεποίθηρές τους μὲ τὸ φοβερὸ διγλωσσο «καθεστῶς» πὸ βασιλεύει ὃ ἔλη τὴ Ρωμιόσυνῃ, βρῖσκουν εἰ καθένας ξεχωριστὰ δικό του τρόπο νὰ μπαλώσῃ καὶ νὰ βολέψῃ ὅπως μπορεῖ τὰ πράματα. Ὁ Ἰ. Παυλίδης καταφεύγει σὲ ἀοριστολογίες γράφοντας πὸς ἡ καθαρεύουσα εἶναι συνέχεια τῆς μητρικῆς (!) κ' ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ συνέχεια τῆς καθαρεύουσας (!!) κ' ὑποστηρίζοντας πὸς χρέες ἔχουμε «μὲ ἥρεμα καὶ κανονικὰ βήματα νὰ ἐπιδιώκωμε τὴν προσπέλασιν τῆς νεωτέρας πρὸς τὴν ἀρχαίαν» (Διδακτ. § 136, 1895). Εἶναι γνωστὴ ἡ

*) Κοίταξε φῶλλα 350, 352, 370, 382 καὶ 386.